

SNG Nova Gorica / Premiera: Šest oseb išče avtorja

Relativnost resnice in iluzija življenja

O tem, kako je resnica relativna, in o življenju, ki je paradoks, iluzija, groteska, je razmišljal v svojih dramah Luigi Pirandello (1867-1936), ki ga literarni kritiki uvrščajo med najpomembnejše italijanske dramatik in pripovednike 20. stoletja. Njegova dramska dela veljajo za začetek modernih dramskih tokov v evropski dramatik. Njihove vsebine, ki obravnavajo brezizhodnost tedanje meščanske družbe in sveta, pri katerem je tudi resnica relativna, so že naznanjale prihod eksistencializma. V Pirandellovi motiviki in obliki, ki podira odrsko iluzijo, so že zametki nadrealizma in gledališča absurda. Pirandello je drame začel pisati v zrelih letih svoje ustvarjalne poti, ko je prepoznavnost že dosegel z romani in krajšimi zgodbami. A največjo slavo, tudi izven italijanskega škorja (doma je bil iz Agrigenta), je dosegel prav z dramami. Ena izmed njegovih najbolj znanih in igranih je gotovo *Šest oseb išče avtorja* (*Sei personaggi in cerca d'autore*) iz leta 1921. To je prva izmed t. i. "iger v igri", "gledališča v gledališču". V njej se med seboj prepletajo tragičnost, komičnost, fantastičnost in realističnost. Prvič je bila uprizorjena v letu nastanka v Teatru Valle v Rimu. Publika jo je izžvižgala, na igralce je letelo marsikaj, na avtorja tudi. A prav v tej drami so malo kasneje vsi prepoznali veliko umetnino. V slovenski jezik je bila prvič prevedena l. 1924, najnovejšo predstavitev v čisto, kleno sodobno knjižno slovenščino je opravil Srečko Fišer, ki se je že večkrat izkazal s svojim čvrstim prevajalskim peresom. Prav v njegovem svežem prevodu je ta Pirandellova drama ponovno zaživela v četrtek, 6. februarja 2020, v vsej svoji absurdni, nadrealistični situaciji v imenitni uprizoritvi Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica pod režijsko taktirko mednarod-

no priznanega italijanskega režiserja, ki veliko ustvarja v tujini, tudi na Hrvaškem, Paola Magellija (1947), doma iz Prata. Zadnjič je v novogoriškem gledališču režiral l. 2017, in sicer dramo *Galeb* A. P. Čehova. Kot tista se tudi ta kaže kot "velika predstava", v vsej zelo premišljeni spektakelski podobi. Magelli je k Pirandellovi vsebini pristopil s spoštljivim odnosom do avtorja in z veliko tankočutnostjo je skušal čim bolj jasno prikazati to, s čimer se je Pirandello najraje ukvarjal: z iluzijo in resničnostjo. V drami *Šest oseb išče avtorja* sta ti dve temi močno poudarjeni. Na eni strani imamo na odru igralce in režiserja, ki vadijo neki tekst, ki jim ne gre od rok (z avtoironično noto je Pirandello navedel svojo *Igro vlog*), na drugi pa osebe, ki nosijo v sebi družinsko dramo in so izšle iz domišljije avtorja, a jih je ta zavrzel, ker mu niso dopustile, da bi njihove zgodbe privedel do konca, ker so prehude (mati ostane po smrti moža sama s tremi otroki, zato je starejša hči primorana iti v bordel Madame Pace, tam ima oče skoraj spolni odnos s pastorko, ki jo je sicer "zalezoval" že kot otroka, starejši sin je izgubljen, mlajši se ustrelil, najmlajša hčerka pa utone v domačem ribniku). Zdaj tavajo v upanju, da bodo končno našle avtorja, ki bo to besedilo dokončal, tako da bi uprizoril njihove tragične izkušnje in jih morda celo tudi zapisal. Režiserju se ideja zdi dobra in povabi svoje igralce, naj zaigrajo vloge teh dramskih oseb, a tu se vse zalomi. Osebe brez avtorja ne sprejmejo igre gledaliških igralcev, ker se v njej ne prepoznajo, njihove drame le-ti ne znajo in ne zmorejo uprizoriti, ker ne zmorejo prikazati tragike njihovega resničnega življenja. Kaj pa je sploh resnično življenje? Vse je relativno. Večkrat to, kar se zdi resnično, je lahko iluzija, in nasprotno. Dramske osebe, ki so sad domišljije avtorja, vseskozi

trdijo, da je njihovo življenje resnično, in v tem je tudi njihova tragedija, ker so kot "literarni liki" večne. Oni so sami bivajoča zgodba, ki se venomer ponavlja, so bolj resnični od resničnih. Igralci in režiserji pa imajo vse skupaj za fikcijo, iluzijo. Tako vsakdo vidi svojo resničnost in med njimi ne pride do spojitve. Prav to tragiko in preplet obeh zgodb je režiser Magelli skušal prikazati tudi kot zgodbo našega življenja in naših vlog v njem. V skladu s to vizijo je dramaturški lok pomenljivo napela Željka Udovič Pleština. Režiserjevo vizijo je podkrepil scenograf Lorenzo Banci, skupaj z Vasjo Kokej tudi avtor scenske poslikave in kiparskega dela. V prvem delu je scenograf zamejil del odra z nekakšnim mrežastim zastorom. Na njem so se izredno učinkovito in v skrivnostni osvetlitvi (Sammo Oblokar) zarisovale na videu svetovalec za video projekcijo Valentin Pavlin, ki je z Blažem Valičem poskrbel za snemanje in montažo videa) projekcije prihajajočih dramskih oseb (avtor videa Blaž Valič), ki iščejo avtorja, kar stopnjuje napetost njihovega skrivnostnega prihoda na oder. Na tej mrežasti podlagi se prikazujejo tudi povečani obrazi igralcev, ki vadijo z režiserjem in preostalimi gledališkimi delavci. V začetku gledalca spravi v neko čudno nelagodje, v katerem je slutiti, da se bo zgodilo nekaj nenavadnega, tudi zavijajoč veter. Potem pa naraščajočo dramatično napetost poudarja tudi glasba (Ivanka Mazurkijević in Damir Martinović Mrle). V drami *Šest oseb išče avtorja* je ločnico med dvema svetovima, "fikcijo", ki jo predstavljajo dramske osebe, ki iščejo avtorja, in "realnostjo" z igralci, režiserjem, zgovorno začrtal tudi kostumograf Leo Kulaš, ki si je za asistentko izbral Nevenko Tomašević, nekdanjo vodjo šiviljskega oddelka SNG Nova Gorica. Osebe je oblekel v črtno in pri tem uporabil papir. Nihče bi

si ne predstavljal, da je čipkasta obleka, ki jo nosi Urška Taufer v vlogi Deklice v drugem delu predstave iz papirja! Preostali "realni" liki (igralci, režiser...) so oblečeni v sodobne obleke.

V odrski postavitvi Paola Magelija je prišla močno do izraza sporočilna nota, da resničnost in fikcija ostaneta vsaka na svojem bregu. Tako si stojita nasproti forma in življenje samo. Večna dilema ostaja, kaj je resničnost in kaj fikcija. Prav to je osvetlila novogoriška uprizoritev, ki je v svoji sporočilnosti zelo močna, trpka. Nedvomno je k temu bistveno prispevala silna interpretativna moč vseh izvajalcev

predstave, ki so izredno intenzivno in z natančnim, filigranskim študijem opisali psihološko stanje likov, še predvsem "oseb, ki iščejo avtorja", in stopnjujoče prikazali njihovo tragedijo in s tem tudi tragedijo našega časa, ki s sodobnim vzporednim svetom na spletu sploh ne ve več, kje se konča virtualni in kje se začne resnični svet. Meja med iluzijo in resničnostjo se zabrisuje, vedno na škodo resnice. Zelo "realni" in mojstrsko izrisani pa so vsi kompleksni dramski liki, ki nastopajo v drami *Šest oseb išče avtorja*. Tako so "realne like" odigrali Kristijan Guček (Režiser), Marjuta Slamič (Prva

igralka), Gorazd Jakomini (Prvi igralec), Andrijana Boškavska Batič k. g. (Druga igralka) Žiga Udir (Mlad igralec), Jakob Šfiligoj k. g. (Drugi mlad igralec) in Brane Grubar k. g. (Inspicient) pa še Blaž Valič, intenzivno dramatične, dušo parajoče dramske osebe, ki iščejo avtorja, pa Matjaž Tribušon k. g. (Oče), Arna Hadžialjevič (Pastorka) Helena Peršuh (Mati), Andrej Zalesjak v alternaciji z Matijom Ruplom (Sin), ki sta zaigrala tudi Dečka, in Urška Taufer (Deklica) ter Ana Facchini v vlogi Madame Pace.

Iva Koršič

Matjaž Tribušon, Arna Hadžialjevič, Andrej Zalesjak, Helena Peršuh, Urška Taufer; foto SNG Nova Gorica/Peter Uhan